

sz. 3
 sa.
 dal.
 zetése
 ellett.

UJKEHET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK
 Romániában

Egész évre — — 1050
 Felévre — — — 550
 Negyedévre — — 250
 Egy hónapra — — 100
 Az előfizetési ára „Föld”
 című folyóirattal együtt
 hav-ként 10 lejellel drágább
 Csehszlovákiában
 Egy hónapra — ck 40—
 Egy szám ára — ck 2—

1926 Augusztus 4 Szerda

Köz-Kolozsvár * IX. évfolyam * 170 szám

5686. Ab 23

A cionista Actionscomité sürgős intézkedéseket tesz a palesztinai gazdasági krízis megoldására

Az Actionscomité londoni ülése

Közel két hete folyik Londonban a világ zsidóságának fokozott érdeklődése közepette a cionista szervezet Actionscomitéjának ülése. Ez a nagy érdeklődés különösen két okra vezethető vissza. Minthogy a világkongresszus csak minden második évben ül össze, a mostani Actionscomité ülése tulajdonképpen arra van hivatva, hogy helyettesítse a kongresszust. A XIII. kongresszus egyébként is annyira kibővítette az Actionscomité hatáskörét, hogy ez a testület joggal tekinthető a cionista zsidóság szűkebb parlamentjének, amely még arra is jogosítva van, hogy új vezetőséget állítson a világszervezet élére. Ezen az ülésen például, ha nem is egészen, de részben élni is fog ezen jogával, amennyiben jelentős mértékben fogja reorganizálni és kibővíteni az ekzekutívát. A másik ok, amely megkülönböztetett jelentőséget ad a mostani ülésnek, az, hogy Palesztinából már hosszabb idő óta egyre súlyosbodó gazdasági krízisről és növekvő munkanélküliségről érkeznek hírek, amelyek érthető módon nyugtalanítják az egyetemes zsidó közvéleményt s amelyekre éppen az Actionscomité ülésétől várják a feleletet és a megoldást.

A londoni ülés valóban ennek a krízisnek a jegyében folyik, ami abban jut kifejezésre, hogy a pártszervevények egymásra csapása távolról sem olyan heves, mint például a legutóbbi bécsi kongresszuson, hanem az összes pártok közös erővel és egymás iránti engedékenységgel igyekeznek megkeresni a válságból vezető ki-

utat. A palesztinai gazdasági krízis megerősítette az Actionscomité tagjainak felelősségérzetét és a szocialista világfelfogásuk a polgáriakkal karöltve fáradoznak a nagy nemzet ügy kedvezőbb mederbe terelésén. Bár az Actionscomité csak a közeli napokban fogja tanácskozásainak eredményeit határozatokban kikristályosítani, már az eddigi vitákból is megállapítható, hogy a krízis, ha nem is katasztrófális, de mindenesetre olyan természetű, amelyen sürgősen segíteni kell. A felszólalók egyöntetű megállapítása szerint a Palesztinában uralkodó gazdasági stagnáció oka egyrészt az általános világgazdasági krízisben rejlik, de ennél sokkal súlyosabb ok az, hogy a világ zsidósága nem teljesítette kellő mértékben Palesztina iránti kötelezettségét s így a cionista államháztartás költségvetésében jelentős deficitet mutatkoztak, ami a palesztinai hétköznapi életben üzemrendelésekben és munkanélküliségben jut kifejezésre.

A londoni ülésen az az általános vélemény alakult ki, hogy ami Palesztinában eddig történt, az csak az előkészítési periódusnak tekinthető, a nagytől, messzi horizontokra tekintő országépítő munkának még csak ezután kell következnie. A zsidó nép kötelezettségét és felelősségérzetét az eddigieknél sokkal nagyobb mértékben kell felkelteni az országépítés nagy műve iránt, mert csak egyetemes erőfeszítéssel és a megszokottnál messze túlmenő áldozatkészséggel lehet ezt a történelmi ideált megvalósítani.

Weizmann politikai expozéja

Az Actionscomité ülészaka július 22-én vette kezdetét. A tagok a világ minden tájáról nagyarányú teljes számban érkeztek meg Londonba. Különös örvendetes jelenségnek látják, hogy az amerikai Actionscomité tagok közül egyetlen egy sem hiányzik.

Dr. Weizmann Chaim elnöki expozéjában mindenképp legutóbbi palesztinai útjának impresszióiról számolt be, majd ismertette a politikai helyzetet. Weizmann szerint a cionista szervezetnek Angliához való viszonya az utóbbi években lényegesen javult és meg van győződve róla, hogy az angol kormány részéről, főleg a gyarmatosítási kérdésekben az eddigénél sokkal nagyobb előzékenységgel fogunk találkozni. A maga részéről főként azon fáradozott, hogy a kormány megfelelő földterületeket bocsásson a zsidó kolonizáció rendelkezésére és örömmel jelenti be, hogy ebben a tekintetben már a legközelebbi időben pozitív eredményekre számíthatunk. Az angol közvéleményben is nagyjelentőségű változások észlelhetők a mi javunkra. A napokban lezajlott alsóházi vita a palesztinai kölcsönről világosan megmutatta, hogy valamennyi párt a legnagyobb jóakarattal van éltelve a cionista követelések iránt. Dr. Weizmann a továbbiakban annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy

a zsidó gyarmatosítást már a legközelebbi jövőben Palesztina határain túl, Transzjordániában is meg lehet kezdeni, mégpedig az arab néppel való teljes egyetértésben.

A gazdasági politika tekintetében az angol kormány eddig nem tanusított egészen világos,

egyenes magatartást. Ebben az irányban politikai szerveinknek még számos tennivalója lesz.

Megkülönböztetett jelentőséggel bír a népszöveghez való viszonyunk. A népszöveg és annak mandátumbizottsága — mondotta Weizmann — nem törvényhozó testület, hanem inkább egy Clearing-House-nak tekinthető, a vélemények kicserélésére és a nagy politikai közvélemény előkészítésére. Az ottan lezajló diskuszióknak a legnagyobb jelentőségük van és ezért a palesztinai Vaad Leumi megjelenése Genfben és az általa ott keltett jóbenyomás, fontos eredményként könyvelhető el.

Weizmann a továbbiak során ismét kifejezést adt a meggyőződésének, hogy politikai helyzetünk elválaszthatatlan függvénye a palesztinai építőmunka reális eredményeinek. Ez a két dolog kölcsönösen kiegészíti egymást.

Az építőmunka politikai előfeltételei adva vannak és a mi kötelességünk, hogy az anyagi előfeltételeket is megteremtjük.

Weizmann végül bejelenti, hogy a bécsi kongresszusnak a Jewish Agencyre vonatkozó tervezetét feltétlenül meg kell valósítani. Októberben Amerikába utazik, hogy ott az ismert okok miatt megszakadt tárgyalásokat ismét felvegye az amerikai vezető zsidó körökkel. Az ellenségeink egységes frontot alkotnak ellenünk, nekünk is kötelességünk, hogy minden zsidót — cionistát és cionista szervezetten kívül állót — egyesítsünk az országépítés nagy művében.

A telepítési problémája

Weizmann után Bialik, a költő, fűzősölte az egybegyűlést és negyvenala munkára szólította fel a bizottság tagjait.

Dr. Stephen Wise, newyorki főrabbi bejelenti, hogy az amerikai cionisták az elkövetkező évben az eddiginél sokkal nagyobb erőfeszítéseket fognak tenni, de ugyanezt elvárják az európai zsidóságtól is.

Az ülészak második napján S. Kaplansky, a palesztinai ekzekutív mezőgazdasági reszortjának vezetője tartotta meg referátumát. Közölte szerint a bécsi kongresszus gyarmatosítási tervzetét nem lehetett teljes mértékben megvalósítani, mert a reszortja részére megszavazott költségnek csak egy része folyt be ténylegesen.

A mezőgazdasági reszortnak az előirányzott 350.000 font helyett mindössze 200.000 font sterlinget folyósíthatott a Keren Hajjeszód.

A reszort legfontosabb feladatának tekintette a meglévő kolóniák konszolidációját és külső támogatástól való függetlenítését. Nyolc kolóniát sikerült az elmúlt évben ilyenformán önállóítani. Ezeknek a kolóniáknak investációs értéke 225 ezer font sterling. A mezőgazdasági kolóniák rentabilitása lényegesen emelkedett, ami a reszort által bevezetett szisztematikus nevelőmunkának köszönhető. Épületekbe körülbelül 40 ezer font sterlinget fektetett a Keren Hajjeszód és ennek köszönhető, hogy az Emek völgye ma már elvesztette barakkfő jellegét. Teljessé új kolóniákat ebben az évben nem alapított a mezőgazdasági reszort, ellenben több kütködő kolóniát, amelyek régebben alakultak ugyan, de eddig még támogatásban nem részesültek, vont a védelme alá. Ezek a középosztály és a régi kolonista ifjak által létesített telepek.

Fontos teljesítménye volt a mezőgazdasági reszortnak, hogy elkészítette azt a szerződést, amely a telepek és a Keren Hajjeszód közötti jövőbeni viszonyt szabályozza.

A szerződés szerint a telepek ötven év alatt fizetik vissza a Keren Hajjeszód által nekik nyújtott kölcsönöket és a tőke után két és félszázalék kamatot fizetnek.

Kaplansky végül felhívja az Actionscomité figyelmét, hogy bocsásson a mezőgazdasági reszort részére megfelelő budget-tételeket rendelkezésre új kolóniák céljaira, mert a mezőgazdaságban kitűnően bevált családok száza várják letelepítésüket.

Az ipari krízis

Kaplansky után dr. Halpern referált a városi telepítéről. Abból indul ki, hogy az Actionscomité tanácskozásai a palesztinai krízis jegyében folynak le. Ez a krízis nemcsak Tel-Aviv problémája, de közvetlenül érinti egész palesztinai munkánk alapkérdéseit, mindenképp azt a centrális problémát, vajjon megengedhető-e egy nagyobb mérvű bevándorlás Palesztinába anélkül, hogy a cionista szervezet a maga költségvetését ennek megfelelően rendezze be. Ez a probléma az elmúlt periódusban azáltal vált akuttá, hogy

a középosztályból származó elemek, amelyek a bevándorlók többségét alkotják, nem hoztak magukkal annyi tőkét, hogy tartósan prosperálhassanak hitelek igénybevétele nélkül.

E bevándorlók tőkéjének negy része a telekvásárlás hővetkeztében arab kezekbe vándorolt, másik része a különböző vámok és illetékek révén a kormány növekvő bevételeinek forrása lett és végül a tőkének egy igen jelentős része házáépítésbe lett befektetve, úgy, hogy a háztulajdonosok igen súlyos helyzetbe jutottak, ha nem tudtak házaikra megfelelő kölcsönöket

da
 N o. 10
 nemü
 ivitelü
 ek stb.
 nyomdaja
 le
 IUM
 zati és
 szére.
 etegeket is
 ebetegeket
 főorvos
 7. a.
 lyagbántal-
 ség-él, izd-
 n használt
 aknál.
 ázikésztése
 az emésztést
 örök!
 golcsóbban
 t
 ában,
 Layda-
 etik be.
 A világhírd
 i lersakts.

szerezni. Azok az ipari vállalkozások, amelyeket a középosztályú elemek létesítettek, túlnagyszabásúknak voltak tervezve úgy a rendelkezésre álló tőkéhez, mint a termelési lehetőségekhez viszonyítva és — nincs miért letagadnunk — számos esetben hiányzott a megfelelő szakképzettség is. A krízis eme okaival kapcsolatban dr. Halpern számszerű adatokkal bizonyította, hogy a krízist nem a bankok időselőtti hitelmegegyeztetése okozta, hanem ellenkezőleg, az Anglo Palestine Company igen helyes érzékkel úgy irányította a pénzügyi politikáját, hogy megelőzően egy fenyegető gazdasági pánikot.

A jövőre nézve dr. Halpern szükségesnek tartja egy nagystílű jelzáloghitelbank és egy ipari bank létesítését. Egészen kétségtelen, hogy jóváteremtés és pénzügyileg gondosan megalapozott iparvállalatok részére a legkitünőbb prosperitási lehetőségek vannak Palesztinában. Az a tény, hogy a kormány kettő kivételével az összes nyersanyagra vonatkozó importvámokat fel függesztette, s hogy nagy, nemzsidó iparvállalatok telepednek meg Palesztinában, beszédes bizonyosság a palesztinai ipar életképessége mellett.

Ha az általa javasolt és a bécsi kongresszus által már részben megszavazott bankok megfelelő módon lesznek kiépítve, úgy a maihoz hasonló krízisek a jövőben nem igen fognak előfordulni. A cionista szervezetnek mindenesetre konkrét módon kell állást foglalnia ama kérdésben, hogy miképpen tétessenek produktívá a nagyobb tömegben bevándorló zsidók. De a legfontosabb feladat, hogy a cionista szervezet és a Keren Hájjeszód budgetjében megfelelően jusson kifejezésre a cionista szervezetnek az az akára, hogy igenis kívánatosnak tartja a nagyobb tömegű bevándorlást.

Dr. Halpern referátuma után kezdetét vette a négy napig tartó általános vita. A vita során az összes pártok képviselői állást foglaltak a palesztinai krízis és gyarmatosítás kérdésében és az az egyszerűen egyöntetű álláspont alakult ki, hogy a jövőben az eddiginél sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani az intenzív mezőgazdasági kolonizációra. Csak a föld meghódítása lehet az alapja az egészséges zsidó országépítő munkának.

Következő cikkünkben ismertetni fogjuk a vita során elhangzott érdekesebb véleményeket.

Kereskedelmi tisztviselő, aki a német és magyar nyelvet tökéletesen bírja, lehetőleg gépiró, több évi gyakorlattal, nagy szöveggyár részére, erdélyi megyeszékhelyen **azonnal felvétetik** állandó állásra. Román nyelvet és német gyorsírást tudók előnyben részesülnek. Ugyanott egy szövegszámológát végzett fiatalember, jó számoló, a műszaki iroda részére is felvételre talál. Részletes ajánlatok, fizetési igények és fényképpel ellátva „Jövő” alatt a kiadóba intézendők.

Kérjen ajánlatot

FLEGLER

műipari festővállalattól, Cluj, Str. I. Rațiu [volt Kötő-u]. Készít a leggyorsabbtól a legdíszesebb **festő munkákat.** Címfestő, szobafestő, zománccfényező, mázó és épületfestési munkákat. Fertőtlenítés és feregirtás jótállás mellett. Vidéki megrendelést vállal.

Fiatal, gyermektelen házaspár keres üres 1 szoba-konyhás lakást aug. 15-ére, lehetőleg a belvárosban.

Szives ajánlatot a kiadóhivatal továbbít **Magas bér** jelige alatt.

Tovább folynak a marokkói spanyol hadműveletek. Madridból jelentik: Tetuan környékén megkezdtek a hadműveleteket a dzsabal-törzsek ellen. A spanyolok előreláthatóan Sesuáig nyomonlák előre, de a hadjárat célja a teljes lefegyverzés, nem pedig az egész terület megszállása. A spanyolokkal együtt harcolnak Algír környékbeli katonák is.

A kormány módosítani tervezi az egyetemi oktatást Petrovici miniszter enciklopédikus kultúrát követel a főiskolai hallgatóktól

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Petrovici közoktatásügyi miniszter ismét nyilatkozik iskolai reformjairól. A miniszter kijelenti, hogy nemcsak az egyetemes liceumot kívánja megvalósítani, hanem ennek bevezetése után módosítani fogja az egyetemi oktatást is. A filozófiai gondolkodás enyhítése érdekében. Ezért az összes fakultások hallgatói kötelesek lesznek egy történelemfilozófiai vizsgát letenni. A bölcsészeti fakultás tantervét pedig úgy módosítják, hogy a hallgatók a tudományos oktatás anyagát elsajátítsák és enciklopédikus kultúrában részesedjenek.

A legfőbb közigazgatási tanács megtagadta a községi tanácsok tömeges feloszlását

Kiélestedt az ellentét Lepadatu pénzügyminiszter és Berlescu iparügyi miniszter között

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) A buza kivitteli illetékének leszállításával kapcsolatban, mint megírjuk, a kormány egyes tagjai között a döntő minisztertanácsban súlyos nézeteltérések merültek fel, amelyek folyamánként már olyan hírek is kerültek forgalomba, hogy a minisztertanács határozat ellenére a buza új kivitteli vámjá mégsem lép életbe. A kormány kebelében azóta dúló válság, amelynek központjában Lepadatu miniszter és Berlescu iparügyi miniszter áll, akuttá lett. Lepadatu és Berlescu között már hosszabb idő óta állandó a viszály a buza kivitteli illetékének leszállítása miatt. Berlescu ama minisztertanács után, amely a kivitteli illetéket leszállította, nyomban megszövegezte a minisztertanácsot és megküldötte Lepadatu pénzügyminiszternek aláírás végett. Lepadatu felháborodott ezen az eljárásán, és megtagadta a néplő aláírását a következő szavakkal:

— A kormány fiatal tagjai túlságosan sietnek. A néplő megszövegezése az én feladatom lett volna és a jövőben nem fogok tűrni ilyen eljárást.

Berlescu scribe crezte magát Lepadatu ezen

kijelentése miatt és a miniszterelnöktől kért elégtételt, aki ezidig hasztalanul igyekezett elsimítani a konfliktust.

Ma este lesz az utolsó minisztertanács Averescu külföldi útja előtt. Politikai körökben izgatottan néznek a minisztertanács elé, mert ezen fogják megvitatni a szabadságra utazó miniszterek helyettesítését, másrésztől meg fogják vitatni a kormány kebelében felmerült összes nézeteltéréseket.

Mert a buza kivitteli vámjá körül támadt ellentétek mellett, más differenciák is vannak. Így például politikai körökben arról beszélnek, hogy a legfőbb közigazgatási tanács és a belügyminiszter között is nézeteltérés támadt a megyei tanácsok feloszlása miatt. A közigazgatási bizottság tagjai kijelentették, hogy nem hajlandók mindentben deferálni a kormánynak, nem hajlandók számszámra feloszlítani a községi tanácsokat, csak abban az esetben, ha valamely tanács feloszlására törvényes alap van.

A kormány egyébként végleg döntött Averescu külföldi tartózkodása idején szükséges helyettesítéséről. Miniszterelnökhelyettes Garolli fődmivvelésügyi miniszter lesz, aki a legrégebbi minisztertagja a kormánynak.

Átmenetileg stabilizálódott a frank

Poincaré mégis ratifikálja a washingtoni és londoni egyezményt

(Páris, augusztus 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Poincaré ma fontos tanácskozást tart a szakértő bizottság tagjaival. Hír szerint a miniszterelnök megváltoztatta eddigi álláspontját a szakértők javaslataira vonatkozólag és elfogadja azokat, amelyek a frank stabilizálására és a washingtoni és londoni egyezmények ratifikálására vonatkoznak. Poincaré reméli, hogy ezek után sikerül fog külföldi kölcsönöket kapnia.

A szenátus is elfogadja a pénzügyi javaslatokat

A Poincaré-kormánynak ma sikerült egészében elfogadtatni pénzügyi javaslatait a szenátussal is. Ezáltal a frank helyzete, ha váratlan zavaró körülmények közbe nem jönnek, rövid időre stabilizáltnak látszik. A francia pénzügyesség további sorsa attól függ, hogy külpolitikailag Amerikában és Európában sikerül-e ezt a stabilizáló akciót alá támasztani.

Ami a Poincaré-kormány európai külpolitikáját illeti, Párisban nyomatékosan hangsúlyozzák, hogy az Briand eddigi folytatott külpolitikájával minden tekintetben azonos. Hozzáteszik azonban még ehhez, hogy Briand, ha a viszonyok a jövőben megfelelően alakulnának, végleg meg szeretné valósítani a tervét, hogy Franciaországot és Németországot gazdasági tekintetben közel hozza egymáshoz és ezzel biztosítsa a két hatalom egyetértésének és békéjének tartósságát.

Felállíjják az amortizációs pénztárt

Az új kormány pénzügyi szenáló akciója kérdésében mindinkább előtérbe nyomul Poincaréék az a terve, hogy az adósságok törlesztésére egy független amortizációs pénztárt állítson föl, amely jói személy jellegével fog bírni s amelyet pénzügyileg, főleg a részten magánkezelésbe adardó dohánymonopolium fog táplálni. A legutóbbi minisztertanács hozzá is járult ennek az autonóm amortizációs pénztárnak megteremtéséről, a nemzetvédelmi monopol és dohánymonopolium ipari kibaszálásáról szóló pénzügyminiszteri indítványokhoz.

Tegnap este kínos incidens játszódott le az Elisée palota előtt, ahová egy asszony mindenáron be akart hatolni. Amikor utját állták, kiabálni kezdett, hogy napok óta nem evett és kényeret kír. A szerencsétlen asszonyt előállították a rendőr-

séger, ahol elmondotta, hogy hosszabb idő óta állás nélkül van és így akarta a köz figyelmét felhívni irtózatos nyomorára. Az asszonyt csavargás miatt elzárák és a női fogházba szállították.

Az első kölcsönök

Paris, augusztus 3. A kormány elhatározta, hogy angol francia adósságszerződést sürgető ratifikálásért a kamara elé terjeszti, az amerikai egyezményt azonban elfogadhatatlannak tartja. A kormány, hír szerint, azért jutott erre az elhatározásra, mert Poincarénak sikerült Hollandiában, Stadináriában és Svájcban hosszalajratu kölcsönöket szereznie. A francia nemzetgyűlés valószínűleg augusztus 10 én Versaillesban összejön, hogy az amortizációs pénztárról szóló törvények az alkotmányos jellegét megadja. Valószínű, hogy a parlamenti ülészek ezzel véget is ér.

— Egyiptom felvételét kéri a Népszövetségbe. Párisból jelentik: A „New York Herald” genfi értesülése szerint az egyiptomi király személyesen részvesz a Népszövetség szeptemberi ülésén és tárgyalni fog az illetékes tényezőkkel Egyiptomnak a Népszövetségbe való belépéséről. Hír szerint az angol kormány Egyiptom felvételi kérelmét támogatni fogja.

Perfekt német gyors és gépiró aki a magyar nyelvet is tökéletesen bírja, több évi gyakorlattal, állandó alkalmazásra, **azonnal felvétetik** megyeszékhelyen. Románul tudók előnyben részesülnek. Részletes ajánlatok fényképpel és fizetési igényekkel ellátva „Gyakorlót” jelige alatt a kiadóba intézendők.

Dr. A. (Kassa, aug. 3.) Dr. Adolf Friedl ismert cionista v. szlovákiaiában van jelenő „A Regge érdekes nyilatkozról, amelyeket szerzett. Dr. Friedl világít bele a nyába és a köve

— Amszterda Magyarországra eddig is sokat miatt sohasem tiben az ország verni a cionizmo követő forradalm és következmény is súlyosan érintán itt van a numnél jobban beszél

Meg kell jegyezni lényegében rejlik ban az országokb években mind na az államhatalom zsidóságra erősen tartózkodozom a teim és megfigye gok uytjára. Meg cionistamozgáom nagyobb lendület ssgban benne él lelem, mely vissza szervezkedési skotól is. És pedig a hogy ebben akár ellenforradalmi k — még mindig vagy egyéb zsidó láthat.

Es itt hozzá k aznos így van, na szerepe van Szabo sz „Egyenlőség” g a cionista mozgalmég a leghitvány Lappjában, melyne arányban áll a n h-t-hét után közö meg a cionisták reforzió eszköz jónak látja. Ezér terroriztikus me zsidó közvélemény köijje az ottani lésnek.

Szabolcsi már nekem kellemetlen elhözvetett, hogy tetlenné tegye ot ban hétről-hétre intézte ellenem és ssges kivándorlás megélek a gyűjtésből kapott proviz megtekte, hogy el söt a belügyminis közveszélyes ideg Keren Kajemet j Béla ellen pedig mén feljelentést i

Szabolcsi áská tesen eredménytel hettem dolgomat hozzá dr. Friedl azt üzenem Szabo diáltta) — Abz Szabolcsi mond, a történetek után egy asztalhoz egy — Hogy még

„Szabolcsival nem ülhet le dzsentimen egy asztalhoz“

Dr. Adolf Friedemann nyilatkozata magyarországi impresszióiról

(Kassa, aug. 3. Az Uj Kelet tudósítójától.)
Dr. Adolf Friedemann, az Erdélyben is jól ismert cionista vezetőférfi, aki jelenleg Cseh-szlovákiában van körúton, a Pozsonyban megjelent „A Reggel“ munkatársa előtt rendkívül érdekes nyilatkozatot tett azokról az impresszióiról, amelyeket legutóbbi magyarországi útján szerzett. Dr. Friedemann nyilatkozata élesen világít bele a magyarországi zsidóság viszonyába és a következőképpen hangzik:

Az első impressziók

— Amszterdamból jövet első agitációs utam Magyarországra vezetett. Magyarországról már eddig is sokat hallottam, de épen a hallottak miatt sohasem tudtam azt megérteni, mért ép ebben az országban nem tud eléggé gyökeret verni a cionizmus. Holott a háború és az azt követő forradalmak és ellenforradalmak hatásai és következményei Magyarországon talán fölülte is súlyosan érintették az ottani zsidóságot. Aztán itt van a numerus clausus is, ami mindenél jobban beszél.

Meg kell jegyennem és ennek oka a dolgok lényegében rejlik, a cionista mozgalom épp azokban az országokban vonzott magához az utóbbi években mind nagyobb tömegeket, amelyekben az államhatalom és a társadalom nyomása a zsidóságra erősen ránehezedett. Magyarországi tartózkodásom alatt aztán személyes tapasztalataim és megfigyeléseim alapján rájöttem a dolgok nyitjára. Megállapítottam ugyanis, hogy a cionista mozgalom Magyarországon azért nem tud nagyobb lendületet venni, mert az ottani zsidóságban benne él egy megmagyarázhatatlan félelem, mely visszatartja őket minden komolyabb szervezkedési akciótól, így a cionista mozgalomtól is. Es pedig abban a téves meggyőződésben, hogy ebben akár az államhatalom, akár a fűhér ellenforradalmi közvélemény, melytől — sajnos — még mindig tartani kell, holmi vallási, vagy egyéb zsidó társadalmi ellenszervezkedést láthat.

Szabolcsi Lajos szerepe

És itt hozzá kell tennem: abban, hogy ez majnos így van, nagy és eléggé el nem ítéhető szerepe van Szabolcsi Lajosnak, aki lapjával, az „Egyenlőség“ -gel valóságos állandóan uszít a cionista mozgalom ellen és üzleti érdekből még a leghitványabb terrortól sem riad vissza. Lapjában, melynek publicitása éppen fordított irányban áll a nívóval és értékkel, ugyszólván hét-hét után közönséges haszárulónak téyegzi meg a cionistákat, velük szemben minden retorziós eszköz felhasználását alkalmasnak és jóknak látja. Ezért mondom: a Szabolcsi-féle terrorizmus megfélemlítése a magyarországi zsidó közvéleménynek: egyik legfőbb kerékhőzője az ottani cionista mozgalom kibővülésének.

Szabolcsi már a kezdet kezdetén igyekezett nekem kellemetlenségeket szerezni és mindent elkövetett, hogy elgáncsoljon és teljesen lehetetlenné tegye ottani tevékenységemet. Lapjában hétről-hétre a legsúlyosabb támadásokat intézte ellenem és úgy állított be, mint közönséges kivándorlási ügynököt, aki kitűnően megéle a gyűjtések után a Palesztina-pénzekből kapott proviziókból. Szabolcsi még azt is megtette, hogy eljárt különböző hatóságoknál, sőt a belügyminiszternél is és követelte, mint közveszélyes idegennek a kiutasításomat. A Keren Kajemet jeruzsálemi megbízottja Székely Béla ellen pedig gyilkosságra való lázítás címén feljelentést is tett a rendőrségen.

Abszolúte nem fontos . . .

Szabolcsi áskálódásai és besugárzai természetesen eredménytelenek maradtak és én elvégezhettem dolgomat. Nagyon kérem, — tette hozzá dr. Friedemann — írja azt is meg, hogy az úzenem Szabolcsinak: (és itt szóról-szóra idézte) — Abszolúte nem fontos az, amit Szabolcsi mond, vagy ír. De az bizonyos, hogy a történetek után gentleman nem ül le többé egy asztalhoz egy ilyen ural.

— Hogy mégis foglalkozunk Szabolcsival,

— folytatta tovább dr. Friedemann — az csak azért történik, mert fel kell világosítani mind azokat, akik esetleg feltűnnek annak, amit Szabolcsi lapjában ír és kritika nélkül mindent elhisznek neki. Holott a világ közvéleményének talán eleget beszél az a tengernyi szegény magyar zsidó diák, akik a külföldön — legtöbbször nagy nélkülözések és nyomorúságok között — kénytelenek tanulmányaikat folytatni. Ezt pedig Szabolcsi nem tudja letagadni.

— Magyarországi utam — fejezte be végül

Lengyelország a Népszövetség elé viszi a német-országi szerződés kérdését

(Varsó, augusztus 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Zaleszki lengyel külügyminiszter, a dieta külügyi bizottsága előtt ismertette a kormány álláspontját a német-országi szerződés tekintetében. A külügyminiszter kifejtette, hogy Lengyelország kifejezést adott volt annak az aggodalmának, hogy a szerződés nem felel meg a népszövetségi egyezmény 16. pontjának, de megnyugtató biztosításban részesült az érdekeltek hatalmak részéről. Ennek dacára az ügyet bővebben meg fogják vitatni a szeptemberi genfi népszövetségi közgyűlésen, amely a legkompetensebb ebben a kérdésben.

A bizottság határozati javaslatot fogadott el, amely felkéri a kormányt, hogy még szeptember előtt diplomáciai könyvben publikálja Lengyelországnak a Népszövetség állandó tanácsfőnökségére vonatkozó igényéről szóló iratokat.

A dieta elvetette a parlament feloszlására vonatkozó indítványt, majd elnapolta magát szeptember 15-ig.

A liberálisok kormánykoalíciós ajánlatot tettek a parasztpártnak

Inculetz miniszter elutasításra talált Mihalachenál. Jorga professor cáfoija a nemzeti pártból való kilépéséről és a kormánnyal való tárgyalásairól szóló híreket

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A csepolitikai életnek talán egyetlen nyári szünete sem bővelkedett a szennációban, mint a jelenlegi. Igaz, hogy a szennációk javarésze nem rendelkezik komoly alappal, egyes jelenségekből azonban mégis arra lehet következtetni, hogy ez a parlamenti szünet előreláthatólag mehozza a politikai helyzet kizsákosodását. Többéves vacilláció és kísérletezés után a politikai erők — ugylszók — a közsharok és intrikák válszövívizében a reális értékre stabilizálódva megtalálják azt az egyensúlyt, amelyet alkotóelemeik és szimpátiáik, célkitűzéseik és fegyverek rokonsága folytán együtt kell megtenniök bizonyos faktoroknak.

Mi történt Valeni de Munteb n ?

A „Dimineața“ mai száma autentikus tudósítást közöl a Valeni de Muntei tanácskozásról, amelynek közléséhez Jorga is hozzájárult. Ezek szerint Jorga kijelentette, hogy frakciójának az erdélyi nemzeti párttal való egyesítése végleges marad és eddig semmi oly esemény nem történt, amely a nemzeti párt egységét veszélyeztetné. Jorga és Maniu között nincs semmiféle nézeteltérés és a Valeni de Muntei tanácskozás célja épen Jorga intencióinak tisztázása volt, amelyek szerint megmarad a nemzeti pártban, amelynek egyik elnöke Jorga határozottan megcáfolja a közte és a kormány közötti kollaborációról szóló híreket és ezeket koholmányoknak deklarálja.

A liberálisokra vonatkozólag kifejtette, hogy szükségesnek tartja mindazon pártok és csoportok blokkját, amelyek meg akarják akadályozni, hogy a jelenlegi kormány után a liberálisok kerülhessenek hatalomra. Ami végül a parasztpártot illeti, a professor erre vonatkozólag annyit mondott, hogy a fuzió ügyét most nem tartja opportunusnak, mert a parasztpárt belső válságon megy át.

A legújabb fuziósterv

Mint minden fuzió tárgyalásnál, a nemzeti párt és a liberálisok közötti közeledéssel összefüggésben a leghetlenebb kombinációk

dr. Friedemann a beszélgetést — Szabolcsi minden elgáncsolási kísérlete ellenére is kitűnően sikerült és az eredmények teljesen kielégítőek. Még egy nagy cionista mitinget is sikerült tartanom és a Vigadó termelben az összehívott gyűlésen nagy számban vettek részt a budapesti és vidéki zsidó társadalom előkelőségei. Mint mondták, tizenöt éve nem volt ilyen nagyszerű zsidó népgyűlés Budapesten.

Azok az előkelőségek, ahikkel Budapesten tárgyaltam a cionista mozgalom kibővítéséről, elsősorban a lelkes Patai dr., báró Kohner, Mezei Ferenc, Baracs Károly, Székely Ferenc, dr. Friedmann Ignác, Fischer és Kiss Arnold főrabbi, Donáth professor, Munkácsi Bernát, dr. Lévy Lajos és sokan mások is, mind megígérték, hogy a nyári szünet után újból akcióba lépnek és nagyobb lendületre segítik a cionista mozgalmat.

vetődnek fel. De ezek között is a legkevesebb valószínűséggel bír az a verzió, amelyet a „Cuvantul“ mai száma szenzációs riportban közöl a liberálisok és a parasztpárt közötti állítólagos tárgyalásokról, amelyek kormánykollaborációt céloznak. A lap szerint Inculetz volt beszárbiai miniszter a közvetítő, aki a liberálisok nevében ajánlatot tett a parasztpártnak a jelenlegi kormány elleni közös küzdelemre és a jövő kormány együttes alakítására.

Az új kormány elnöke Bratianu Jonel lenne és a parasztpárt vezetési megfelelő számú miniszteri tárcát kapnának, kivéve Steret. Tagjai lennének az új kormánynak Lupu, Mihalache, Junian, Madgearu és Mirto.

Mihalache azt válaszolta Inculeznek, hogy miután a parasztpárt fuzió ajánlatot tett a nemzeti pártnak, egyelőre más pártokkal nem tárgyalhat és nem kötheti le magát.

A „Cuvantul“ megjegyzi, hogy a liberálisok közül különösen Chirulescu és Tatarescu igyekeznek a közeledést létrehozni.

A liberális ajánlata csak prelimináris volt ugyan, de mégis egy-két fix pontot tartalmazott. Az egyik pont szerint a kormánybuktató liberális-párti kabinetben, amely már összel alakulna meg, a parasztpárt részéről tárcát kapnának Lupu, Mihalache, Junian, Madgearu és Mirto, de Stere nem, akire vonatkozólag a liberálisoknak az a kívánságuk, hogy vonuljon vissza a párt éléről.

Uraknak Tutor

a legújnak tosbab gamu óvszer, utolérhetetlen minőségben. Kapható az egész országban. Alardban friss minőségben, diszkrét csomagolásban, 12 drb. 186— lej. Megrendelhető költségmentesen **Farmax-nál, Brassó, Posta-fiók 53. Főlerakat: Amphora R. T. Brassó.**

A magdeburgi justicmord

— Az Uj Kelet berlini munkatársától —

Néhány hét óta az Uj Kelet is német-országi híradások nyomán közli a magdeburgi eset fázsait, egy esetét, amely világbotrány-nak indult és tisztára néhány újságíró lelkiismeretességének és ügyelő en garde állásának köszönhető, ha a politikai posványból, ahová megindulásakor kiáradt és most is a politikai gonoszság miazmáival fertőzi meg a közéletet, vissza fog hőmplyógni a kriminológia medrébe és a világ megkímélődik egy második Drayfus-per izgalmától. A magdeburgi esetre egész Németország, de a kulturvilág jobbjai mindentűtt felfigyelnek. Eddig az egyes értesítéssünk csak szakadozottan adták vissza Magdeburg szenzációját, aminek előzményeiből érdekesen bontakozik ki a forradalmakat követő lázas idők pártbaroa az a vérremenő antagoizmus, amely a progresszív elemeket szembenállásra szólítja a reakcióval.

Két típus áll szemben egymással: a zsidó polgár, aki nem a háboruban és nem a háborút követő konjunktúrában gazdagodott meg, hanem a régi jómódban nevelkedett és a kinek életelve a takarékoság, a szellemi haladás és az üzlet fejlesztése volt. A másik: a legújabb idők embere. A háboru vadsága és a forradalmak kószta termelték őt ki. Mindenre elszánt szélhámos, aki nem munkával akar tekintélyt szerezni, hanem aróát megsebzti, hogy párbajhősnek lássék, holott a lovagiasságot hírből sem ismeri, nem egyéb közönséges csalónál, aki a politikai kalandorságotól kezdve a rablógyilkossáig a bűn minden skáláját végigjárta.

Robert Haas zsidó származású magdeburgi gyáros. A háborút végigcsinálta, éveken át szolgált a fronton, jóllehet felmentethette volna magát, de becsületérzete követelte, hogy kint fegyverrel, nem pedig az országban szállítással szolgálja hazáját. A forradalom után, mielőtt a köztársaság legalizálódott, szívvél-lelékkel a köztársaság szolgálatába állította erejét és pénzét is. Ez Magdeburg reakcióval szemében már régen szálla volt és csak lesték az alkalmat, hogy a befolyásos és tekintélyes zsidó nagyiparosa lecsaphassanak.

Ez az alkalom elkövetkezett. Haas néhány hónappal ezelőtt elbocsátotta egyik tisztviselőjét, bizonyos Helling nevű segédkönyvelőt, aki úgy látszik, mellözve érezte magát és ezért egyfelől hivatalnoktársai ellen áskálódott, másrészt gazdáját akarta kellemetlen helyzetbe hozni. A legkülönbözőbb besugárásokkal, névtelen feljelentésekkel akart ártani nekik, különösen az adóügyi hatóságoknál, Haasék ezzel nem törődtek, minthogy pontos ügyvitelük volt és soha semmiféle ipar és adóügyi hatóságokkal összekülönbözésük nem volt.

Egy napon azonban Helling családja feljelentést tett a rendőrségen a családfo eltűnéséről. Ugyanazon nap Helling egyik régebbi feljelentése alapján a Haas cég főnöke idézést kapott az adóhivataltól. Haas pontosan megjelent, magával hozta könyveit, nyugtáit, az adóhivatalban német alapossgággal mindent tizzetesen átvizsgálták és rendbenvalónak találtak. Az incidens a gyárban már f. ledésbe ment, amikor Helling eltűnése ügyében alapos gyanuokok alapján letartóztattak egy Schröder nevű szélhámost. Ez a Schröder évek óta völksich politikában „utazott“, lopott, csekk könyvvel manipulált, óvadékokat szikkasztott és minthogy a „Stahlhelm“ nevű völksich-szervezetben előkelő szerepet akart játszani, arcát keresztsebekkel látta el, hogy párbajhősnek lássék. Vakmerő fellépése volt, minden második mondata zsidóság és így csak természetes, hogy a reakciók teljes bizalommal voltak irányában.

Egy ten Holt nevű rendőrtisztviselő, a magdeburgi reakciós rendőrségnek egyik tagja vezette ellene az eljárást. Schrödernek eszágában sem volt beleártani ártatlanokat a gyilkosságba, ten Holt ur azonban pokoli tervet szőtt. A meggyilkolt Hellingről tudta, hogy tisztviselője volt Haasnak és megtudta azt is, hogy Haas akkor kapta az adóhivatalhoz szóló idézést, amikor bejelentették Haas eltűnését. O tehát ravaszul összekombinálta a dolgot, elvba-

rátjárnak, a gyilkos Schrödernek megmentésére. A rendőrtiszt bizalmasává tette a gyilkost és felbujtotta, hogy mondja jegyzőkönyvbe: „En meggyilkoltam ugyan Hellinget, de ezt Haas felbujtására tettem. Haasnak érdeke volt el-tenni lábáról Hellinget, mert ez nagyon sokat kellemetlenkedhetett volna neki különösen az adóügyek körül“.

Ez a jegyzőkönyvi kijelentés azután megindította a per politikai lavináját. A jobboldali lapok a maguk modorában aknázták ki az esetet, de a köztársasági újságírók résen voltak és a nagy nyilvánosság előtt tárgyalták a készülő justicmordot. Követelték mindenekelőtt a nyomozás tárgyilagosságát, amit csak más nyomozóhatóságokkal vélték elérhetőnek. A kormány el is rendelte, hogy a berlini rendőrség dolgozza ki a Haas-ügy nyomozását és mielőtt Busdorf, a berlini büntetői hivatal egyik tisztviselője vette át a vizsgálatot, nyomban kiérültek ten Holt ur turpisságai és ezt az urat a magdeburgi rendőrség vezetősége kénytelen volt állásától felmenteni. Ez azonban még nem jelentette az ártatlanul fogvatartott Haas szabadlábr helyezését, mert a gyilkosnak még egy nagy pártfogója akadt Kölling vizsgálóbíró urban is, aki-

nek kezéből egyelőre nem lehetett törvényes eszközökkel kivenni a bűnügyet. Kölling ur azonban nem tudta a tárgyilagosságnak a látszatát sem megtartani és a jobboldali lapokban egyre másra nyilatkozott azok ellen, akik a magdeburgi rendőrséget nem tartották alkalmasnak az ügy objektív lefolytatására. Ezenkívül kissé elragadtatta magát és a belügyi kormányzatot is gyanúsításokkal illette. Az eset ezután már foglalkoztatta a porosz kormányt is, amely úgy határozott, hogy egyelőre még állásában hagyja a renitenskedő vizsgálóbíró. Am ezt a közvélemény nem fogadta a kielégítettség érzésével és általában követelik a porosz Landtag egybehívását és egy parlamenti bizottság kiküldetését. Közben a jobboldali lapok hatalmi kérdést csúszaltak az esztől és követelik Severing belügyminiszter elváltatását.

Egyelőre így állnak az ügyek ebben a pörben, amely remélhetőleg nem fog elfajlani. Elvégre a progresszív német birodalomban vannak az igazságszolgáltatásnak bizonyos hagyományai.

Vagy gondoljunk mégis a Drayfus-pörre és Franciaországra, amelynek szintén voltak nagy hagyományai. J. E.

Kolozsváron beszüntették az építkezési engedélyek kiadását

A mérnöki hivatal visszautasította a kisajátításra szánt belső telkek tulajdonosainak kérvényeit

(Cluj Kolozsvár, augusztus 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az agrártörvény értelmében kisajátításra kerülő beépítetlen városi beltelkek ügyében váratlan fordulat állott be. Ismeretes ugyanis, hogy közvetlenül a törvény által beépítésre meghagyott 5 évi terminus lejárta előtt az ilyen telkek tulajdonosai tömegesen keresztek meg kérvényekkel a mérnöki hivatal, amelyben házépítésre kérik engedélyt. A mérnöki hivatal ezeknek a kérvényeknek legnagyobb részét el is intáste. Azokat a kérvényeket azonban, amelyeket július 23-ika után nyújtottak be a telektulajdonosok, a város mérnöki hivatala felelőbb helyről nyert utasítás alapján elutasította és értesítette a kérvényezőket, hogy telkeiken az építkezéseket semmiesetre sem engedik meg.

A mérnöki hivatal rendelkezése az egész városban meglő feltűnést keltett. Tudvalevő ugyanis, hogy az agrártörvénynek idevonatkozó szakasza nem tartalmaz határozott utmutatásokat és intézkedéseket a törvény végrehajtására, amit az erre illetékesek is többiben hangoztattak. Annaira homályos a törvényszakasz fogalmazása, hogy arravatkozólag sem tartalmaz határozott utbaigazítás, vajjon az összeírás pillanatában még be nem épített, de építkezési engedéllyel rendelkező telkek kisajátítás alá kerülnek s az állam tulajdonába mennek át, vagy sem.

Amint értesülünk azonban, a város adminisztratív közegei azokat a telkeket is összeírták, amelyeknek tulajdonosai már kérték és kapák építkezési engedélyt. Epen ezért a mérnöki hivatal rigorózus rendelkezése és felelős pozícióban lévő funkcionáriusok kijelentései arra engednek következtetni, hogy az állam minden egyéb szempontra való tekintet nélkül a telkek haladéktalan kisajátítását határozta el. E lap hasábjain már több ízben megirtuk, hogy e kisajátítások Kolozsváron tulajdonképen illuzóriusokká váltak azért, hogy a városban egyetlen tisztviselő sincs lakás nélkül, sőt legnagyobb részük az első kisajátítások alkalmával a tisztviselőtelepen és a Brétfüben házhelyekhez is jutott és elhelyezkedett. Így hát megtagadni az építkezési engedélyt azoktól, akik — ha az utolsó pillanatban is — be akarják építeni üresen álló telkeiket és ezáltal is hatalmas lépéssel közelebb viszik az akut kolozsvári lakásínség megoldásának kérdését, — legalább is méltánytalanság, de mindenesetre elhamarkodott lépésnek tekinthető.

Az Uj Kelet munkatársa felkereste Honoriu Cruicu vezető járásbíró, a kolozsvári agrárbizottság elnökét, aki kijelentette, hogy bár

be nem épített telkek összeírása már megtörtént, azok kisajátításáról egyelőre még nem lehet szó, mert a földmiveltésügyi minisztériumban csak most készítik el a nem teljesen világos szövegezésű törvényszakasz végrehajási utasítását.

Felkerestük ezután Vasile O vada polgármesterhelyettesét, akinek felhoztuk, hogy az agrártörvény ominózus szakaszának ilyenszerű alkalmazás sulyosan veszélyezteti a város több száz polgárának érdekeit, anélkül, hogy hivatalának megfelelné. Osvada polgármesterhelyettes a következőket válaszolta:

— Julius 27-ével, vagy augusztus elsején a város területén belüli fekvő beépítetlen telkek az agrártörvény 42. paragrafusában értelmében kisajátítandók és az állam tulajdonába mennek át. Minthogy ez a törvény már életbe lépett, természetes dolog, hogy a beépítetlen telkek tulajdonjogának kérdése legalább is vitásá vált és csak akkor fog véglegesen tisztázódni, ha majd a törvény alkalmazására vonatkozó végrehajási utasítást kézhez kapjuk. Mintha pedig a mérnöki hivatal építkezési engedélyt csakis egy telk vitán felüli tulajdonosának adhat és — mint mondtam — ezen telkek tulajdonjogának kérdése elintéződött, a mérnöki hivatal utasítást kapott, hogy a törvényt az utasításukon túl beírt kérvényeket utasítsa el.

— Ezenon is figyelmeztetni kívánom azon telkek tulajdonosait, hogy építkezéseket most semmiesetre se kezdjenek, mert könnyen arra a sorsra kerülhetnek, hogy lerombolják azokat.

Most egész Erdélyszerte kinos feszültséggel tekintenek a törvény készülő végrehajási utasításának rendelkezései elé.

**Fényképészek,
Amateurök!**

Fényképészeti cikkeiket a legolcsóbban

Bernát

papirosáruházában,

Piata Unirii 29. szám alatt [Laydakukraszda mellett] szerezhetik be.

Lemezeket kidolgozunk. — A világbíró Angel Imperial lemezek gyári lerakata.

* A takarékos áramfogyasztású izzólámpa csökkenti a világítási költségeket. Vásároljon „Tungsram“ félwattos izzólámpát.

Ruhája molymentesse válik, ha Czin knél festtet, tisztított.

Az Uj zsidó...
Szerekszik...
Párisban szerke...
Az Uj Kelet e...
magjól

A negyas...
tem azt a lá...
tettem azután...
a tragikus so...
megírta meg

A villa n...
npi c. öd, v...
képek. Az ó...
erős, nagyter...
azonban kicsi...
törtek, arca...
azonban szok

Beszóltem...
— Ki m...
gyilkosának

— Benn...
És már e...
tan a levele

„Mondja...
nevében meg...
gyes lesz ho...
vallomást tes...
megbánja. H...
nek ezt a le...
bizonyára in...
mint fiam el

— Milye...
gyenkezve.

— Egy...
a címe.

— Halló...
e levelet. Ez

— Hisz...
a nyilvánoss

— Deh...
anyjához int

— Anató...
jelentősége

ismerete és...
mozzanata e

— Percekig...
— Elm

gyilkosságot...
Tchovváé n

ten nyomon...
rám, hogy

let. És ugy...
Hiszen a sz

többet szen...
kellett fia

gyermekem...
váltáviratok

a megvetés...
nek éreztet

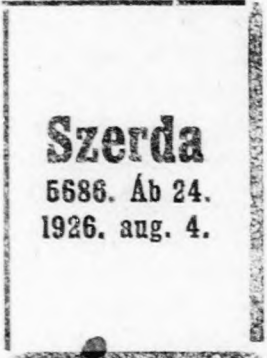
— Cs...
Nagyvárada

ma Nagyvá...
ügyi hatós

HIREK

Az Uj Kelet az egyetem urdeli de hancsari napilapja
 Szerkesztők: Glazkaly Janos és dr. Marton Erns
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Erns
 Az Uj Kelet elkelnek utanszulek csak a lesoz megjelölésével engedély meg.

A mai naptár

Rathenau anyja

— Irta Ernst Norlind —

A negyesszony elhunytá alkalmával föleleveníttem azt a látogatásomat, amit a Rathenau-villában tettem azért, hogy Rathenau anyja Tschowának, a tragikus sorsú külügyminiszter gyilkosa anyjának megírta megítható levelét.

A villa második emeletére kísért a szolga. Ünnepi öltözék, választékos bútorok, gyönyörű, művészi képek. Az óra egyhangú tik-takja. Walter Rathenau erős, nagytermetű férfi volt, az anyja, aki belépett, azonban kicsinytermetű. Szemei a fájdalomtól megtörték, arca borostás volt a sok ráncból. Hangja azonban szokatlannul friss volt és fénytelen.

Beszéltem a levélről.
 — Ki mondta önnek, hogy levelet írtam fiam gyilkosának anyjához?

— Banna volt a kopenhágai „Politiken”-ben. És már elővettem a dán újságot és lefordítottam a levelet:

„Mondja meg fiamnak, hogy én a magam és fiam nevében megbocsátok neki, amint hogy isten is kegyes lesz hozzá, ha a földi bírák előtt terjedelmes vallomást tesz és isten ítélőszéke előtt eszelekedését megbánja. Hiszen ha fiamat ismerte volna, a földnek ezt a legnemesebb emberét, akkor fegyverrel bizonyára inkább maga ellen fordította volna, semmint fiam ellen.”

— Milyen újság ez? — kérdezte szinte szégyenkezve.

— Egy dán lap — mondottam — „Politiken” a címe.

— Hallottam, hogy német lapok is leközlítették a levelet. Ez nagyon lesújtott.

— Hiszen a levelet a bíróságnak szánta, tehát a nyilvánosságnak — jegyeztem meg.

— Dehogyan is? A levelet tisztára a gyilkos anyjához intéztem.

Azután elmondottam neki, hogy a levélnek óriási jelentősége van, a levél a világnak egy darab lelkiismerete és oly nagy, hogy mellette a pör minden mozzanata eltörpül.

Percekig gondolkodóba esett, aztán így szólt: — Elmondom önnek a levél előzményét. A gyilkosságot követő hetekben közölték velem, hogy Tschowá nem mer mutatkozni az utcán, mert lépten nyomon szidalmazták. Ez olyan mélyen hatott rám, hogy azonnal leültem, hogy megírjam a levelet. És úgy éreztem, mintha fiam diktálta volna. Hiszen a szerencsétlen asszony is elvesztette fiát és többet szenved, mint én. Mert neki szégyenkeznie kellett fia miatt, míg én büszke lehetek elvesztett gyermekemre. Ezrével kaptam a leveleket és részvétárviratokat az egész világból, viszont Tschowá a megvetés és gyűlölet özönét kapta. Természetesen éreztem, hogy én irjok neki. Én egyedül voltam hivatva arra, hogy megírjam a levelet.

Cudalbu miniszter Nagyváradon.

Nagyváradról jelentik: Cudalbu igazságügyminiszter ma Nagyváradon járt. Végiglátogatta az igazságtügyi hatóságokat, valamint az ügyvédi kamarát, majd a Ciorogariu püspökhöz volt hivatalos. A miniszter délután három órakor elutazott Nagyváradról.

Küszöbön a román-francia szövetség aláírása.

Bukarestből jelentik: Diplomáciai körökben a francia-román szerződés közeli aláírásáról beszélnek. A király franciaországi útja is összefügg a szerződés küszöbön lévő aláírásával. A „Lupta” tegnapi értesülése szerint Diamandi párisi román követ hosszas tárgyalások után a kormány nevében ma aláírta a francia-román szövetségi egyezményt. A

A cseh kormányt megbuktatja a Gajda-ügy

A fascista tábornok maga kérte nyugdíjaztatását és bankigazgató lesz

(Prága, augusztus 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Gajda tábornok ügye, amely tulajdonképpen a cseh demokrácia és a cseh fascizmus élet-halál harca, egyre bonyolódik. A tábornok kijelentette, hogy a milánói „Secolo”-nak semmitéle tudósítójával soha nem beszélt. Közben Prágába érkezett a „Secolo”-nak az a száma, amelyben az interjú megjelent. A tudósító leírja Gajda tábornok házat és lakásának egész berendezését, de megemlíti Klapacsek fascista vezér nevét is, aki az újságíró látogatása alkalmával Gajda lakásán tartózkodott. Klapacsek kijelenti a lapokban, hogy az olasz újságíró ismeri és hogy valóban Gajda lakásán találta őt, de hozzáfűzi, hogy Gajda akkor nem volt jelen. Klapacsek közlése csak részben menti Gajdát, de egyúttal terheli is. Gajda ugyanis annak idején Strybrni akkori hadügyminiszter felhívására nyilatkozatot adott, amelyben kijelentette, hogy semmitéle összeköttetésben nem áll a fascistaikkal, most pedig Hlavacsek nyilatkozatából kitűnik, hogy a fascista vezér bejáratos volt Gajdához. Az egyik esti lap ma azt jelenti, hogy Gajda nyugdíjaztatását kérte és ezt állítólag magas katonai helyről hozzáintézett felhívásra tette. Hír szerint Gajda a Zivnostenska banknál magas állást fog kapni.

Politikai körökben hirtér, hogy a Gajda-afférnek messzeemenő következményei lesznek. Kormányválságról is beszélnek. Meg nem erősített hírek szerint Cserny hivatalnok-kormányát legközelebb Svehla politikai kormánya fogja felváltani.

szerződés a lengyel-román egyezmény mintájára készült és kiegészíti Romániának a háború óta kötött egyezményeinek cáfolatát, amelyek mind a béke konzolidációját szolgálják.

— **Házasság.** Legmann Lipót Cluj és Wieder Blanka Sighetul-Mara. augusztus 10-ikén d. u. 4 órakor tartják egybekelési ünnepélyüket. Meghívják minden rokonukat és jóismerősüket.

— **Justh Iván védője adatokat kért Bethlen ellen a budapesti jogászoktól.** Budapestről jelentik: A genfi esküdtsek a jövő hónap elejére tűzték ki Justh Ivannak, gróf Bethlen István merényletjének ügyében a tárgyalást. Justh Iván a tárgyaláson az emberi jogok ligájának párisi titkárja, dr. Vicée védi. Megbírált forrásból értesül az Uj Kelet budapesti tudósítója, hogy az emberi jogok ligájának titkárja ismert budapesti jogászokhoz azt a kérést intézte, hogy szolgáltatassanak adatokat, amelyeket fel tudna használni Justh Iván védelmére és közölnék vele azokat a körülményeket, amelyeket Justh Iván a durva inzultus megokolásánál felhozott. A megkérdezett jogászok a különös felszólítást valszeg nélkül hagyták.

— **Aki egy szigetet adott el a francia államhátról javára.** Párisból jelentik: Meunier híre: francia csokoládégyáros Antocosti szigetéit, amely az ő tulajdona volt, eladta tizenkétmillió dollár vételáron egy amerikai papírtrósznek. Meunier ezt a horribilis összeget, ami megfelel egy fél milliárdnyi papírfranknak, följajánlotta a francia államkölcsön tölesztésére. A sziget St. Lawrence öblében fekszik a kanadai Quebec közelében és az amerikai alkoholtörvények székelye.

— **Változás a máramarosszigeti pénz ügyigazgatóságánál.** Máramarosszigetről jelentik: Lacaru Alexandru, a máramarosszigeti pénzügyigazgatóság igazgatóhelyettesét a minisztérium Románba helyezte át. Lacaruról közudomású volt, hogy könnyörtelen adóprós. Egyikben dr. Doros prefektussal is összehűlőbözött adóügyben. Ennek idején a prefektus intervenált az ügyben a miniszteriumnál, amely ugyilátszik végre áthelyeztette Lacarut Máramarosszigetről. Máramarossziget adófizető polgárai megnyugvással és megelégedéssel vették tudomásul Lacaru áthelyezését. Amint hírt, Lacaru helyébe a pénzügyminisztérium Kovács András tanácsost nevezte ki. Kovácsnak első sorban az kell legyen a feladata, hogy elődjének az adóügyekben tett intézkedéseit revízió alá vegye. Máramaros lakossága ugyanis többmillió lejjel van adóhátrálékban a kincstárnak. Ez a helyzet pedig abból kellett keletkezett, hogy Lacaru nem vette figyelembe a máramarosi helyzetet és óriási adókkal sújtotta a város polgárait.

Olaszországban csak egységes kenyértípus szabad árulni.

Rómából jelentik: A minisztertanács ma újabb intézkedéseket tett, amelyek további korlátozásokat tartalmaznak az ételmiszerfogyasztás terén. Elrendelte a minisztertanács, hogy csak egységes kenyeret szabad sütni, amelynek legfeljebb 85 százaléka lehet búzaliszt. Egy-egy cipő súlya legfeljebb 200 gram lehet. Mindenféle luxuskenyér előállítását tilos. Ugyancsak tilos edességeket előállítani búzalisztból. A pénzügyminiszter javaslatára a minisztertanács több pénzügyi intézkedést határozott el, ezek között a legfontosabb a bankjegyforgalom fokozatos csökkentése. Takarékosági szempontból 95 alprefekturát töröltek.

— **Szökönek a rabok.** A Bukaresti—Campulung között közlekedő tolvacvonalból megszökött a múlt hét folyamán Savulescu Viktor és Sfasiaru Sándor ismeretlen zsebmetszők. Ugyancsak megszökött a fegyházból Viforov Gerssim és Prada Janos rabok. A két, hosszú időre elítélt tolvaj kerestülkörtte a fogság falát. Mindkét szökési esetben széleskörű nyomozás indult meg.

— **Felelőtlen elemek garázdálkodása az Egyetem utcában.** Virányi Jenő karmester bejelentette a rendőrségen, hogy ismeretlen tettesek hétfőről keddre virradó éjjel az Egyetem-utca 5 szám alatti lakásának összes ablakát betörték, tetemes kárt okozva ezzel. A rendőrség bevezette a nyomozást.

— **Meggyilkolták egy három hónapos csecsemőt.** Hétfőreggeli hajnali órákban a Szentgyörgy-terti utca 5-ös szám alatti fogászati klinika mellett egy csecsemőhullát talált. A borzalmas leletről azonnal értesítette az V. kerületi rendőrkapitányt, ahonnan Doros rendőrkomiszár szállított ki a helyszínre. A csecsemő hullája újságpapírral volt csomagolva és borzalmasan összeroncsolt arccal a föld felé fordulva, felelt a közönséget. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a csecsemő halálát az okozta, hogy a két- és féléves magas kökerítésen keresztül hajtották az utca közönségre. Az inspekciós rendőr vallomása alapján, amely szerint egy fiatal pár követte el a bestiális gyilkosságot, akik testük elkövetése után hárkocsin mentek tovább, kihallgatásra rendelők be a központi rendőrségre az összes hárkocsikötés és ezen az alapon remélik megtalálni az elvetemült gyilkospárt.

Elhangzottak az utolsó védőbeszéd a Rakosi-perben.

Budapestről jelentik: Dr. Szemák Jenő törvényszéki tanácselnök hétfőn reggel nyitotta meg a kommunista bűnper folytatásos tárgyalását, amelyen a vádlottak védekezésének befejezésére került a sor. Weinberger Zoltán hangzott fel, hogy ő csak 23 éves, de már háromszor volt kommunista meggyőződése miatt büntetve. Ez azonban nem változtat elvi meggyőződésén, annak ellenére, hogy egyszer 15 évi fegyházra volt ítélve. Weinberger élesen támadta Miskolci ügyeztet, aki-ről azt mondta, hogy osztályellenes igazgatót követett el a proletárország ellen. Az elnök rendre utasította Weinbergert, majd amidőn tovább folytatta támadását, megvonta tőle a szót. Ezután Vági István mondotta el védekezését. Ugyancsak éles hangon polemizált a vádirattal, majd hangoztatta, hogy a kizsákmányoló uralásokkal szemben nemcsak a szocializáció, hanem még maga Luther Márton is a legnyúlósabb szavakat használta. Magyarországon a munkás egyen en állati sorban van — mondotta Vági — mire előki rendutasításban részvétel. Egyre szenvedélyesebb hangon folytatta ezután védekezését. A bebörtönözés nem tőri meg kitarításunkat, ha felkötnek még akkor is... Nem folytathatta, mert az elnök megvonja a szót. Weishaus Aladár szintén hangsúlyozta, hogy a sorozatos üldözések az igazságot megerősítették, a gyávákat bátrakká tették. Weishanról is megvonja az elnök a szót. Urolónak Hajdu Henrik állott fel, védekezése során utalva arra, hogy fiatalágát komoly munkával töltötte el, a Nemzeti Színház az ő fordításában adja elő Ibsent és igen fáj neki, hogy vele szemben az ügyész a csöcselék kifejezést használta. A kommunizmushoz — mondotta Hajdu Henrik — semmi közöm nincs. Ezután szerda reggelre halasztották az ítélet kihirdetését.

tt törvényes
 et. Kölling
 agosságnak a
 oldali lapok
 ellen, akik
 ották alkal-
 tására. Ezen-
 a belügyi
 illette. Az
 porosz kor-
 hogy egyelőre
 edő vizsgá-
 fogadta a
 követelik a
 gy parlamenti
 jobboldali la-
 az esztől és
 relatívítását.
 tek ebben a
 fog elfajulni.
 lomban van-
 onyos hegyo-

Drayfus-pörre
 intén voltak
 J. E.

kezesi

telkek

már megtör-
 re még nem
 minisztérium-
 teljesen vilá-
 végrehajási

vada polgár-
 uk, hogy az
 ak ilyenszerű
 a váro: több
 al, hogy hiva-
 rmeisterhelyet-

sztus elsején a
 pitetlen telkek
 sa értelmében
 onába mennek
 életbe lépett,
 tetlen telkek
 bb is vitási
 en tisztázási,
 ára vonatkozó
 apjak. Miatán
 ési engedélyt
 jdonosának ad-
 zen telkek tu-
 on, a mérnöki
 törvénysszabta
 teket utasítsa el.
 kívánom szon
 közéseket most
 könnyen arra
 abolják azokat.
 es feszültséggel
 grehajtási uta-

urök!

egolesbban
 t
 ában,
 [Layda-
 etik be.
 A világhírd
 ri lerakata.

szttat.

Felemelik a vasúti szállítási díjakat

Bucuresti—Bukarest, aug. 3. Lapzártá után jelenti tudósítónk: A kormány gazdasági tanácsa ma délután ülést tartott, amelyről Lepedatu pénzügy- és Garoflid földművelésügyi miniszterek — akik tudvalevőleg éles harcban állanak egymással — általános feltűnése távolmaradtak. A két miniszter közötti ellentétek ilyen brüsszeli kirobbanása természetesen élén kommentációk tárgyát képezi. Az ülésen Pretorian vasútiügyi vezérigazgató bejelentette a CFR szállítási növekedését. Az ülésen Pretorian vasútiügyi vezérigazgató bejelentette a CFR szállítási növekedését. Az ülésen Pretorian vasútiügyi vezérigazgató bejelentette a CFR szállítási növekedését.

A Keresztény Liga elégedetlenjei augusztus 8-án nagygyűlésre ülnek össze Putnában

Guza augusztus 15-ikére Jasiba összehívta a Liga Nagytanácsát

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Uj Kelet többször közölt már részleteket abból a sajtócsatából, amely a Keresztény Nemzetvédelmi Liga jobb és bal szárnya között robbant ki. Ennek az érdekes háborúnak első fázisa a „méréskezték” és a radikálisabb eszközöket sürgető Zsila Codreanu közötti konfliktus volt. Zsila Codreanu Guza parlamenti magtartását túlságosan parlamentárisnak tartotta és ebből az évi nézeteltérésekből a különböző hivatalos és félhivatalos antiszemita lapok hasábjain olyan hatalmas polémia fejlődött ki, amely ma már formálisan szembeállította egymással a Liga ugynevezett öreg és fiatal tagjait.

Az ifjúság nevében ebben a vitában Istrate dr. nek jutott a hangadó szerep, aki a „Cuvantul” hasábjain cikksorozatokban támadta Guzát és az ugynevezett „öreg” rezsimjét, Istrate legfőképpen azért támadta Guzát, mert a jasi professzor köznevelést kerestett a kormánytól, engedett az erőszak politikájából, a mandátumokból nem juttatott a fiataloknak és nem vette figyelembe Istratenek azt a kérését, hogy a helyzet tisztázása érdekében sürgősen hívja

össze a Liga Nagytanácsát. A „Cuvantul” vendégszerző barátságos adott helyt Istrate sajtócsatájában militáris antiszemita cikkeiben. Pamfil Seicaru, a „Cuvantul” egyik publicistája Istratenek az erőszak szükségességét hangsúlyozó cikkével egyidejűleg, vezéreltetett írt lejjében, amelyben egyes ratu listáival megszövegezte az erőszak doktrínáját és kalapengotve gratulál annak az ifjúságnak, amelyben van akció erőszakos cselekedetekre.

Guza hivatalos lapja az „Apararea Nationala” nem hagyta válasz nélkül Istrate cikkét és sorozatos cikkeiben azaz igyekezett elintézni Istratét, hogy tulkot ambíciók vezérelt tollát. Erre a támadásra Istrate a „Cuvantul” mai számában felel. Válaszában személyeskedő vizekre tér át és a Liga egyes vezetőinek kérésébe vonja önzetlenségét.

A harc legújabb fázisaként az „ifjak” frakciója augusztus nyolcadikán nagygyűlést hívott össze Putnára. Az összehívó határozat hatása alatt Guza augusztus 15-ikére Jasiba összehívta a Liga Nagytanácsának ülést, amely határozni fog a konfliktus ügyében.

Galacra a Duna elárasztotta a Forestea anyagraktárát. Bukarestből jelentik: A Duna a delta közelében kiöntött és különböző Boreas környéken okozott nagy károkat, emberéletben is. A Carnavoda környéken lévő falvak víz alatt állanak. A lakosokat bárkákban mentik ki szorongatott helyzetükből. Galacnál a víz áttörte az egyik gátat és elöntötte a Forestea állalat negy raktárát. A deszkaraklár nagyrészt elvitte a víz. Nagy veszedelem fenyegeti a többi raktárt és a dokkokat is.

Uj gyógymód a cukorbetegség ellen. Párisból jelentik: A párisi tudományos akadémiáról tegnap két francia orvos, Bertrand és Maschebois jelentést tett azokról a kísérletekről, amelyekkel a cukorbetegséget gyógyították. A két orvos niikkel és kobalt keverékkel kísérletezett, először csak állatoknál, de utána embereknek is. Van a cukorbetegnek néhány fajtája, amelyről ez a keverék semmit sem használ, de a legtöbb fajnál hámulatos eredményeket értek el vele. A két orvos kísérleteit több más orvos is ellenőrizte.

Zsidó Liceum Timisoara. 1923—27 tanévre a következő tanszékeket hirdetik: természetrajz, matematika, modern nyelvek, ének és torna. Kérvények igazgatósághoz címzendők.

Az aradi sómérők zászlóavatója. Ünnepléses formák között avatták fel folyó hó 18-án, vasárnap délelőtt a téborba induló aradi sómérőcsapat új zászlóját. Délelőtt 11 órakor autón érkezett meg a sómérőcsapathoz Schulhof Andorné, a zászlóanya, akit a sómérőcsapat kürtőszóval fogadott és akinek Neuländer Harry parancsnok meleg üdvözlő szavak kíséretében csokrot nyújtott át. Ez után kezdődött a zászlóavató. Elsőnek az Imni National énekelt el a sómérőcsapattal, utána Neuländer Harry parancsnok üdvözölte a csapatban megjelent közönséget és felkérte dr. Vágódy Lajos főbírábit, hogy adja meg a zászlót. A főbírábit szívesen szöve szavakkal, példákkal gazdagon beszédben avatta fel a sómérőcsapattal. Utána Pető Tibor, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség nevében üdvözölte a zászlóavatót ünneplő sómérőcsapatot és az aradi zsidó társadalom megjelent képviselőit. Ezután Chlewitz Rózika az aradi Aviva és Weisz Sándor az aradi Barisszia nevében üdvözölték a testvéregyületet. Majd kezdetét

vette a zászlószegék beavatása. Elsőnek a zászlóanya, utána a főbírábit és a többi megjelentek. Kedves akus következett most, 12 ifjút avattak cserkészé. Az ifjak komolyan és lelkesen tették le az esküt. Végül a sómérőcsapat elénekelt a sómérőcsapat és a Hatikvát, majd az ünnepély dísz felvonulással véget ért.

Parjesz Lajos özvegyének pere a „Magyar Hírlap” ellen. Budapestről jelentik: A járásbírószak ma tárgyalja Parjesz Lajos özvegyének a „Világ” ellen indított perét. A „Világ” Parjesz halála előtt kötelezte magát, hogy özvegyének havonta ezer aranykoronát fizet. A „Világ” nem fizetett, utódja a „Magyar Hírlap” pedig alkudozások után megállapodott az özvegyvel, hogy 1923-ig ezer aranykoronát fizet, ezután pedig 500 aranykoronára akarta redukálni a havonta fizetendő összeget. Miután a lapvállalat ezt sem fizette meg, az özvegy pert indított a járásbírószakon. A tárgyalást elnapolták.

Lendau Gizi hegedűművész nő hangversenye. A múlt hét szombatján tartotta hangversenyt Marosludason Lendau Gizi hegedűművész. Az egybegyűlt, szépszámú közönség sok lelkes tapsal honorálta a tizenéves művésznő bravuroz teljesítményeit. Lendau Gizi feltűnő tehetség, majd egész bizonyosan be fogja váltani a hozzá fűzött reményeket is. Hangversenyén igen nagy művészi fajtságn (Bach, Gounod) darabokkal szerepelt, melyeknek e után a technikaijuk külön tanulmányokat igényelnek.

Schlosser belépett a FTC-be. Budapestről jelentik: Schlosser István a labdarúgó-szövetség tagja lett a FTC-ben. Az FTC még kitűnő külföldi magyar játékosokat hozatott hazra, akiknek fizetésükön kívül állást is szerez.

Párisban kirabolták az osztrák követségi titkárt. Párisból jelentik: Essenberg Alfred dr., a párisi osztrák konzulátus titkárát tegnap éjszaka egy órakor két apacs megtámadta az utcán és kirabolták. Essenberg a földalatti vilamos utolsó kocsiával tért haza és amikor kilépett az utcára, észrevette, hogy két férfi követi. Az utcának kevésbé világított helyén a két férfi megtámadta a diplomatát és annak ellenére, hogy erősen védekezett, elvették pénztárcáját. A dulakodás közben Essenberg könnyebb sérülést szenvedett. Az osztrák kö-

vetség lapjelentések nyomán nyilatkozatot tett közzé, amelyben kijelenti, hogy az apacsátáadás áldozata nem a követségi titkár, hanem egy svájci származású szolgáló volt.

Bilasco professzor emlékére szobrot emelnek Máramarosszigeten. Máramarosszigetről jelentik: A tragikus körülmények között elhunyt Bilasco professzor holttestét utolsó kívánságához képest szülőföldjére, a máramarosmegyei Petrovárra szállították. A puritánlelkű, nagy tudású, igaz véréig humanista professzort saukébb pártijában, Máramarosmegyében, nemzetiségre és felekezetre való különbség nélkül mindenki szerette. Alighogy elhelyezték a petrovári családi sírboltba Bilasco professzor tetemét, dr. Bálint Sándor városi főorvos kezdeményezésére már is igen nagy sikerrel kezegető akció indult meg, hogy Bilasco György dr. emlékére szobrot állítsanak fel, Máramarossziget főterén. A szoborbizottság dr. Doros Titus prefektust választotta meg elnökévé. A bizottság, amelyben Máramarosmegye legkiválóbb intellektueljei vannak képviselve, különböző gyűjtések és kulturelőadások bevételéből akarja megteremteti a szobralapot.

SPORT

Haár Kolozsváron marad. Az egyik délutáni rapilap tegnapi számában azt a feltűnést keltező hírt közölte, hogy Haár Mózes, a Haggibbor válogatott csatárjátékos vasárnap este a válogatott mérkőzés után Budapestre utazott, ahol az UTE-ben fog profjátékosként szerepelni. „Haár — ugyálszik — hamar megunta a dicsőséget Kolozsváron” — teszi hozzá a sorok közüli kisillanó kárommal alapjól informált tudósítója. A váratlan híradás általános meglepetést keltett Kolozsvár sportköreibben. De talán maga a fiatal játékos lepődött meg a legjobban, — aki kijelentette tudósítónknak, hogy eszé ágában sincs elutazni Kolozsvárról. Hogy Haár most a Haggibbor dreszét öli magára, annak oka első sorban az, hogy az egyetlen tudapestizsidó sportegyletet a VAC os egy i stagnálásra kényszeríti a fővárosban a gyar sporthatóságok kurzuspolitikája. A VAC játékosainak egyrésze ezt az évet más budapesti profklubokban fogják lejátszani, míg Haár, aki amatőr akart maradni, a kolozsvári testvéregylet színehez lépett át. Aki ezeket az előzményeket és Haár Mózeset ismeri, az rögtön láthatta, hogy csak misztifikációról lehet szó. Haár továbbra is a Haggibbor lelkes csatára fog maradni, épügy, mint amióta klaccedés-el Budapestben küzdött éveken át testvéregylete színeiről.

Frantz Döme Kolozsváron. Frantz Döme, a Haggibbor volt tréner, aki az utóbbi két évben a tem szári Kinizsi csapatát trénoztta, tegnap este Kolozsvárra érkezett és ismét átvette a Haggibbor tréningjének vezetését. Döme szakértelmének és hozzáértésének nagyrésze van abban, hogy a Kinizsi működésének ideje alatt ily hatalmas fejlődésen ment keresztül és kolozsvári tevékenységéhez ragy reményeket fűznek.

A bécsi Hakoah győzelme Rigában. Vasárnap délután Riga válogatott csapata ellen játszott a bécsi zsidó csapat és azt 4:0 (2:0) arányban biztosan legyőzte. A gólokat Guttman, Häusler (2) és Ráczó rúgták. Häusler egy tizenegyeset a kapu mellé passzozott. A Hakoah új formációjában hatalmas játékerőt képvisel és a két új szélső játékos, Ráczó és Fischer még nagynevű elődjüket, Nemest és Schwartzos is felülmulják. Riga válogatottjai ellen a következő összeállításban játszott a csapat: Fábán—Wegner, Feldmann—Pollák, Guttman, Fried—Ráczó, Häusler, Hees, Wortmann, Fischer.

Haggibbor. A Haggibbor vezetősége a Palerno hávóház emeleti helyiségében lévő klub otthónában kedden és csütörtökön délután 3—4 között hivatalos órát tart.

Chlorodont fogpaszta, Chlorodont fogpor, Chlorodont szájkivonat

Weisz Adolf urlszabóságát áthelyezte Calea Regale Ferdinand 17. sz. alá

Csöd

A római (London, aug. A római nemzetek pokban küldte át amelynek legfeltérmeles az idén ennek következ Anglia, Olaszországban szenved súlyos m előidézhet egy a melynek előjeleirégi folyóirat a Angliában, a számos textilüzegyon kevés textússal. Németországban részletek vannak gyakran olcsóbbgyáro: az előállit el és már beve Ugyanez a helygáliában, nem slóvákiáról, aho lyosabbak.

A kolozsvári

Nagy propag (Cluj-Kolozs tudósítójától.) A központja egyik ismeretes elhatá gándával megsz azt a részét is, és így a keresk folytatott akció szottak. A Keresked

KÖZGAZDASÁG

Csöd szélén áll Európa textiltermelése

A római nemzetközi statisztika hivatal jelentése a textilipar helyzetéről

(London, aug. 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) A római nemzetközi statisztikai hivatal a napokban küldte át Londonba legújabb jelentését, amelynek legfeltűnőbb adata, hogy a gyapottermelés az idén szokatlan visszaesést mutat és ennek következtében különösen Németország, Anglia, Olaszország és Lengyelország textilipara szenved súlyos megrázkódtatást, ami könnyen előidézhethet egy általános európai textilkrízist, melynek előjeleiről egy londoni előkelő gazdasági folyóirat a következőket írja:

Angliában, amire eddig még nem volt példa, számos textilüzemet bezártak és csak nagyon kevés textilgyár dolgozik teljes kapacitással. Németországban a helyzet az, hogy nagy részletek vannak raktáron, úgy hogy a kész áru gyakran olcsóbb mint a félig kész áru. A svájci gyárak az előállítás költségeinél is olcsóbban adnak a gyárak az előállítás költségeinél is olcsóbban adnak el és már bevezették a rövidebb munkaidőt. Ugyanez a helyzet Spanyolországban és Portugáliában, nem is szólva Ausztriáról és Csehszlovákiáról, ahol a viszonyok a lehető legsúlyosabbak.

A kolozsvári Kereskedő Tanács új programja

Nagy propagandával kiépítik a kereskedők szervezetét

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Sfátul Negustoresc kolozsvári központja egyik legutóbbi közgyűlésén, mint ismeretes elhatározta, hogy nagyarányú propagandával megszervezi a kereskedőtársadalomnak azt a részét is, amely eddig szervezetlen volt és így a kereskedelmi érdekek megvédésére lefolytatott akciókban csak passzív szerepet játszottak.

A Kereskedő Tanács ilyen módon akarja a

Ebben a két országban a gyárak alig negyvenszázalékos kapacitással dolgoznak. Meg kell jegyezni, hogy a Monarchia összeomlása után a gyárak üzemeit is elszakították egymástól úgy, hogy például egyes gyárak szövetségi Ausztriában vannak, míg maga a gyár csak területen van.

Velamivel jobb a helyzet Franciaországban, ahol a gyárak teljes üzemi kapacitással és állandó munkával vannak ellátva, még pedig megrendelések alapján. Ugyanez áll Belgiumban és Hollandiában, ahol a textilipar elég jól van foglalkoztatva.

Ezzel egyidejűleg Kelet-Ázsia textilipara óriási mértékben fellendült. Japán ipara állandóan növekszik, úgy, hogy az európai textilipar, amely pedig 1913 óta kerek száz százalékkal gyarapodott, elvesztette egyik jelentős piacát. Mindezek az okok kétségtelenül teszik, hogy ebben a szakmában rövidesen olyan arányokat fog ölteni a krízis, amely csak katasztrófához vezet.

szervezetlen kereskedők nagy tömegét belekapcsolni az intenzív szervezeti munkába, amelynek célja az osztályérdekeknek határozottabb védelme és az eddigi jogszérmeknek minél radikálisabb módon való kiküszöbölése.

A Sfátul, a szervezkedési akcióval egyidejűleg elhatározta az egyesület teljes reorganizálását és programját az alábbi pontokban foglalta össze:

1. Az egyesület kebelében a legszorosabb kartársi összetartás kiépítése és az ország összes kereskedelmi szervezeteinek bevonásával erőteljes küzdelem megindítása a kereskedelmet megbénító intézkedések ellen, nevezetesen az üzorszörvény, forgalmi és luxus adók, az aránytalanul súlyos állami adók és közszéki adópótlé-

kok, vámtarifa, vámolási és szállítási mizériák ellen.

2. Küzdelem a tisztességtelen verseny ellen.

3. A kereskedő és segítőársai közötti viszony rendezése, az üzleti zárórának a helyi viszonyoknak megfelelő módon való rendezése.

4. A helyi kereskedelem és a kereskedők professzionális és társadalmi érdekeit szolgáló intézmények létesítése, úgymint:

- szakkérdések tárgyalására szakköztestületek alakítása,
- jogvédő iroda felállítása,
- szak- és szépirodalmi könyvtár létesítése,
- konferenciák, tanfolyamok, társadalmi összejövetelek rendezése,
- Összejövő egyesület létesítése önhibájukon kívül vagyontalanná lett, elaggott tagjaink segélyezésére, vagy elhalálozásuk esetén családjaik segélyezésére.

A munkaadók semmlőszéki döntést provokálnak a betegsegélyező díjak horribilis felemelése ügyében. Bukarestből jelentik

A betegsegélyezési vezérigazgatóság rendelete, ismét felemelte a baleseti izosítási járulék szorzó-koefficiensét 0,85-ről 2,25-re, ami a járulékok 180 százalékos megrázkódtatást jelent. Maga a járulékefelemelés nem volna talán sérelmes, ha a bevételt és az új bevételi többletet tényleg beteg és megsebesült munkások javára fordítanák. Ez azonban, amióta az autonómiát elvették, egyáltalában nincs meg. Értesülésünk szerint a munkaadók az egész intézkedést törvénytelennek találják és a bírósághoz fordulnak, hogy ez ítéletileg állapítsa meg, hogy a minisztériumnak nem volt joga ezen kérdésnek a tanács meghallgatása nélkül rendelettel való szabályozására és így a munkaadók és munkások nem kötelesek a magasabb baleseti járulékokat fizetni.

Augusztus 10-én életbelép a magyar-osztrák kereskedelmi szerződés.

Budapestről jelentik: A magyar-osztrák kereskedelmi szerződés életbeléptetését hónapok óta várják. Annak ellenére, hogy a két kormány már jó régóta ratifikálta a szerződést, annak életbeléptetése elé különböző akadályok gördültek. Egyike volt ezeknek az állategészségügyi egyezmény ratifikálása, amelynek utjából azonban időközben elhárították az akadályokat. Ma a magyar kereskedelmi körök azt az értesítést kapták Bécsből és ezt a „Prager Presse” jelentése is megerősíti, hogy a magyar-osztrák kereskedelmi szerződés augusztus 10-én életbeléptetik. Ezzel egyidőben az osztrák kormány az új vámtarifa-novellát is életbelépteti.

A buza új exportvámja megjelent a hivatalos lapban. A „Monitorul Oficial” augusztus elsőjén megjelent száma közli azt a minisztertanácsi határozatot, amellyel a buza kiviteli illetékét 18 ezer lejről 13 ezer lejre szállította le vagononként. Az új exportilleték augusztus 5-én lép életbe és fizetendő nemes valutában angol font átszámítási alapon. Az exportbuza mentesítve van a komissziós taxa alól.

Meggyorsítják az üres vagonok kiutalását. Bukarestből jelentik: Valeanu közlekedésiügyi miniszter a sok vagonkérésre való tekintettel intézkedett, hogy a termelők minél több vagonot és minél gyorsabban kapjanak. A miniszter legközelebb ellátogat Erdélybe, Bukovinába és Beszarábiába, hogy személyesen gyűjtsön tapasztalatokat a vagonellátásról. Itt említjük meg, hogy a kocsihány, a kolozsvári forgalmi igazgatóság területén megint annyira súlyos, hogy valóságos megszünteti az üzleti életet. Most van például a puhafa szakmának főszezonja, amikor különösen Galacban a legélénkebb az üzlet és a legélénkebbeknek kellene lenniük a szállításoknak is. Kereslet volna is, de nem tudunk szállítani. Julius 24-től 31-ig például egyetlen egy üres vasúti kocsit sem kaptak a marosvölgyi fatermelők, mert a többi forgalmi igazgatóságok nem adják át a hozzájuk benyújtott a kolozsvári kerületből befutott üres kocsikat. A fatermelők most kerülő úton igyekeznek elérni, hogy üres kocsikat kapjanak és ne álljanak a főszezonban Galacban anyag nélkül.

Mitilineu külügyminiszter kerül a Banca Nationala élére? Bukarestből jelentik: Politikai körökben megerősült az a hír, hogy a Banca Nationala kormányzó tisztségét jantár elsőjével Mitilineu jelenlegi külügyminiszter fogja betölteni. A külügyminisztérium élére Negulescu volt közoktatásiügyi miniszter, jelenleg a kamara elnöke, fog kerülni. Más kombi-

URANIA-MOZGÓ

Nagy sláger!

Nagy sláger!

Csütörtöki kezdettel

mutatja be a filmművészet legmodernebb óriási alkotását

Szégyenbélyeg

Paul Cartoux regényének csodás filmjezése. A híres Louis Feuillade rendezésében. Főszerepekben:

Nina Orlowe, Francine Mussey s a fenséges

BOUBOULE.

Rendős helyárak. Este számozott helyek. Jegyek előre is megrendelhetők telefonon a pénztárnál. — **Telefon 10-24.** A 9 órai előadásokra a kedvezményes jegyek nem érvényesek!

rációk szerint Lep datu pénzügyminiszter von bizsmelive a banktormányózi állás betöltésére.

¶ Olcsó földművelőgépet kapnak a gazdák. Bukarestből jelentik: A földművelésügyi miniszter elhatározta, hogy a földművelőket olcsó gépekkel fogja ellátni.

¶ Mennyi a világ gabonatermése. A Rómában székelő nemzetközi statisztikai hivatal a világtermést kuzából Európában 127 millió métermázsára, Kanadában és az Egyesült-Államokban 303 9 millió métermázsára, Ásiában 913 millió métermázsára, Északafrikában 174 millió métermázsára, összesen tehát 539 6 millió métermázsára becsüli.

¶ Életbelépnek az új cseh agrárvámok. Prágából jelentik: Az új cseh agrárvámok vámtörvény, amely körül anyai vita volt az utóbbi időben is, amely majdaem vámháborúra vezetett, augusztus 1 én életbelépett.

TÖZSDE

Augusztus 3 án

Az új Zárichban 238 75—235 00, Párisban 17 10, Budapesten 326, Bécsben 327 50, Prágában 15 87 50, Berlinben 194 50.

Kolozsvár. A piac változatlanul lanya. A kereslet tovább csökkent, a forgalom minimálisra redukálódott. Az árfolyamok a következők:

Bécs 31 15—31 25, Prága 6 52—6 56, Budapest 322—324, Páris 5 65—5 75, Zárich 42 50—42 70, Newyork 219 00—221 00, London 1072—1076, Milánó 7 15—7 25.

Zárich. Zárlat: Berlin 123 00, Amsterdam 207 65, Newyork 516 80, London 2512 75, Páris 1365 00, Milánó 1670 00, Prága 1530 50, Budapest 72 30, Belgrád 910 00, Bukarest 238 50—235 00, Varsó 56 50, Bécs 73 10.

Bukarest. Devizák: Páris 5 85, Berlin 52 85, London 1074 00, Newyork 220 50, Milánó 7 20, Zárich 42 70, Bécs 31 30, Prága 6 55 Brüsszel — Budapest 31 25.

Bukarest. Valuták: Napoleon 880, német márka 52 00, leva 160, török lira 118, font sterling 1070, francia frank 6 00, svájci frank 43 00, olasz lira 7 50, drachma 2 60, dinár 3 80, dollár 220 50, lengyel forint 18 00, osztrák schilling 31 50, magyar korona 31 00, cseh korona 6 70, belga frank 6 20, holland forint —.

NYILTTÉR

E rovatban közöltékért a szerkesztőség semmi nemű felelősséget nem vállal

Felkérjük Max Ungár urat, kinek Galacon ügynöksége volt, hogy velünk 10 napon belül összeköttetésbe lépjen.

Zuckermann & Schwarz — Zalaú.

Hess
mérlege
minőségi munka

Hess Victor, Sibiu
első romániai mérleggyár.

Kárpitos kellékek
grádlak, butorszövetek, spárgák, gurtnik stb.
Nagy választékban, olcsó árakon kaphatók

Boskovics József, Cluj,
Str. Reg. Maria 15. — Telefon 9 10.

APRÓHIRDETESEK

Egyesületi körében egy más 4 lej, vastagabb betűvel 8 lej. Legkisebb apróhirdetés 40 lej. Állásajánlatoknak 80% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej

Huszonkilenc éves, művészi technikai vállalat tulajdonosa vagyok Nőstőlnek Termétem áram-átviteli céljára használatoshoz szükségem lenne ca. 100 ezer leire. Kím ndortan szér, i tellegens 18—24 éves leány (lehet övgy vagy elvált ró) h zaatartozót kérem írjanak bizalommal „Árad“ jellegűre a kiadóba. Csakis teljes című levélre válaszolok. 1505

Külföbejárati butorozott szoba azonosra kiadó. — Étekezni Petőfi u. 18. Irodában. 1502

Hugom részére jobb pozícióval izn. orisember férjet keresek 37 éves korig. Hozománya félmillió lej készpénz, butor. — Csak nével ellátó t levelekre válaszolok. „Uriasszony“ jellegűre kiadóba. 1418

Vezetékek és villany-szemű tanuló fizetésű fűvétmet Vadász & Co. nál, Calea Regels Ferdinánd fű. 1493

Ezektől a legmagasabb napi áron vásárol a **Tacámul** ezüstáru és evőeszközgyár, Cluj, Str. Jorga 11-a.

Első-angu a'our-gép jutyonyosan eladó. Oradea, Str. Vlahuta 29 szám. 1496

Egy szoba konyhát, központban, lehetőleg fürdőszobahasználattal keres fiatal pár szep ember l-re. Cim a kiadóban.

Utazó

kerestek megfelelő garanciával, elsőrendű napi cikket mellékesen magával vihat Ajánlatokat „25,000“ jellegűre a kiadóba.

Külföbejárati butorozott szobát keresek, lehetőleg fürdőszoba használattal centrumban. — „Állandó lakó“ jellegűre a kiadóba, vagy délután 4—8 ig az Új Kelet szerkesztőségében személyesen.

Mindenféle fordítások angol, francia, német, román és magyar nyelven (levelek, kérvények, szépirodalmi, tudományos, közszerkesztési cikkek, prospectusok stb.) írógéppel való másolások és sokszorosítások gyorsan, pontosan készítenek. Dr. **Mandol**, Str. Rația (v. Kötő u.) 3.

Orthodox zsidó fiúnevelő intézet Budapestben.

A képzendő tanóvra a fővárosban egy új zsidó fiúnevelő intézet nyílik meg. Az intézet egy intelligens zsidó közköben régi szükségletet akar kielégíteni. A vidéki gondos szülők, akik szeretnék volna hogy gyermekeik az ősi hagyományoknak és vallásos környezetnek légkörében sajátítsák el korszerű műveltségüket, eddig szögövé tapaszthatták, hogy nincs hova elhelyezni őket. Az új nevelő intézet ezen szülőknek akar segítségülre sietni. A vezetők személye biztosítékot nyújt arra, hogy a nevelés, az oktatás, az ellátás és a vallási követelmények teljesítését kifogástalan és elsőrangú lesz.

Jelentkezés: Schöck Jenő, igazgató, Budapest, VI., Kertész u. 32.
Referencia: Dr. Deutsch Adolf iskolaigazgató, Budapest, VII., Dob-u. 35.

Nickelozó telep

orvosi műszerész.
Elvállal fémtárgyak, orvosi műszerek, dísztárgyak nickelozását, ollók, borotvák és készek, nyomdai papírvágó készek, stancnik és sakterekések speciális készülését és tükörtényezését.
Fried Jenő, Cluj, Piața Unirii No 22.

Parafint, stearint

és mindenféle templomi, szalon és karácsonyi gyertyát gyárt és felhívásra miutazott ajánlattal szolgál

Lengyel Sándor és Flai
gyertyagyára, Arad. Interurban telefon 407.

Rendelésnél hivatkozzon a **15-ös** számra.

Buick, Oldsmobil és Citroen

márkájú autók mint szolid és elegáns építmények rivális nélkül maradtak. Nagy benzín- és gummi- valamint ármegtakarítás az összes márkákkal szemben.

Kaphatók a NOEL fiókjánál — Brassó.

Dr. LEONHARDT és Dr. FLECHTENMACHER SZANATORIUMA BRASSÓ—BRASOV
Kut utca 42 e, Telefon 150 szám.

Ujjonnan épült modern gyógyintézet, melyben elsősorban sebészeti, nőgyógyászati és szülészeti betegek fogadtatnak, de renegályos és elmebetegek kivételével minden nemű más beteg is. A szanatórium a főpályaudvartól néhány perc alatt elérhető.

Modera sebészeti felszerelés külön aszeptikus és sezeptikus műtőtermekkel. Röntgenintézet (árvilágítás, fényképezés, kezelés). Modern villanykezelés a legújabb gépekkel (Diathermia, Kvarozés SOLLUXLÁMPA, villanymasszage, Galvanisatio, Faradisatio, villanyhőfűrdő, endoskópia, stb.). Lift. Elsőrendű ellátás. Három betegosztály. Szegényeknek kedvezményes árak. A betegek az állomástól és a városból a szanatóriumba való szállítását az intézet vállalja. Vezető orvosok és tulajdonosok: **Dr. Leonhardt János** a segesvári kórház volt igazgató sebész-főorvosa. **ifj. dr. Flechtenmacher Károly** volt klinikai tanársegéd és volt brassói sebészeti szanatóriumának vezető orvosa.

szerezte. eg
biatal és ny
Kolozsvár, St.
Pop (Brassai-
Telefon:
Szék. és kiadóh
577, 228 és 1
22. H. Sz. —
szám ára pály
az vidéken i
Székelyben —

1926 Augusztus

Az Averescu
mányaának el
talan nem lesz
lantást vetünk
és gazdasági se
Természetesen e
lehet, mert hisz
gyakran változ
amelyek a fejlőd
minálják. Mind
néhány hónap
saival olyan jele
bizonyos pozitív
tetésekre adnak

Meg kell
okunk arir, be
ségeitől el legy
okunk arra sz
essünk. Az
országban épy
az e öző liberál
még súlyosabb
közeli öleg se
amely ellenáll
ból kisérő tár
le-felmenő te
kereskedelmi e
valuta nemoz
az országokba
álló, fix fizető
met jelentette
len akadály

Ha objekt
zilált, helyese
nem ihatjuk
terhére, mert
súlyosabb örd
vett. Hogy
eddig vajmi k
vés eredmén
az ő rovását
záltalan valut
ügyi problém
problema a b
nemhogy eny
alatt, hanem

Az Avere
politikai tevé
törekvés dom
az erdélyi te
lyos aggodal
a törekvése f
ipar, sőt a k
gazdasági ter
Kétségtelen,
állam domina
forrásokkal,
külföldi pénz
rek és így s
gatásra, de s
mezőgazdasá
mint ilyen
előnyökhöz

Nem kell
állapítására,
csatolt terü
amely az o
gazdasági er
nagyon kis
ségi erőforr
lene az ipar
zálni, holot
megfelelő e
talan néha
az Averescu
foganatsito
daséppolitik
kizáróan m